

Het geheim van vooruitkomen, is beginnen met lopen.
(Dagmar Hammerskjold)

Met plezier de klas weer in!

SVIB Meesterstuk

Annelies Kort

Studentnummer: 2138904

Begeleiders: Han Jaspers en Wilma Düren

**Fontys: verdiepende leerroute SVIB.
Juni 2010**

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Introductie:	4
1.Onderzoeksvraag:	5
1.1.Voorgeschiedenis	5
1.2. Passend onderwijs	5
1.3. De huidige situatie	6
1.4. Wat is mijn uiteindelijke doel?	6
2.Theoretisch onderzoek:	8
2.1. Wat is een moeilijk werkbaar klas?	8
2.2. Wat is een werkbaar klas en waarom moet een klas werkbaar zijn?	8
2.3. Wat is SVIB?	11
2.4. Waarom met SVIB begeleide intervisie?	12
2.5. Wat is de rol van oplossingsgericht werken?	13
3.Onderzoeksmethodologie:	15
3.1. Wat voor een soort onderzoek is het?	15
3.2. Waarom deze klas?	15
3.3. Plan van onderzoek	15
4.Data verzameling,analyse&interpretatie:	17
4.1. Gegevens over b4	17
4.2. Interpretatie van de enquête	20
4.3. Conclusie	24
4.4. SVIB begeleide intervisie	25
4.5. Evaluatie SVIB begeleide intervisie	26
5.Conclusie en aanbeveling:	28
5.1. Wat heeft dit onderzoek opgeleverd?	28
5.2. Waarom met oplossingsgericht werken?	28
5.3. Waarom SVIB?	28
5.4. Waarom met SVIB begeleide intervisie?	28
5.5. Aanbevelingen voor de schoolleiding	29
5.6. Wat is de opbrengst voor de school?	29
6.Nawoord	31
Literatuurlijst	32
Bijlage 1.Verslaglegging bijeenkomsten begeleide intervisie	34
Bijlage 2. Kijkwijzer basiscommunicatie/analyse van de beelden	35
Bijlage 3. Hulpmiddel om gericht naar de videobeelden te kijken	36
Bijlage 4. Evaluatie formulier voor de SVIB begeleide intervisie	37
Bijlage 5. Leerlingen enquête	38
Bijlage 6. Docenten enquête	42

Samenvatting

Onderzoeksthema

Met plezier de klas weer in

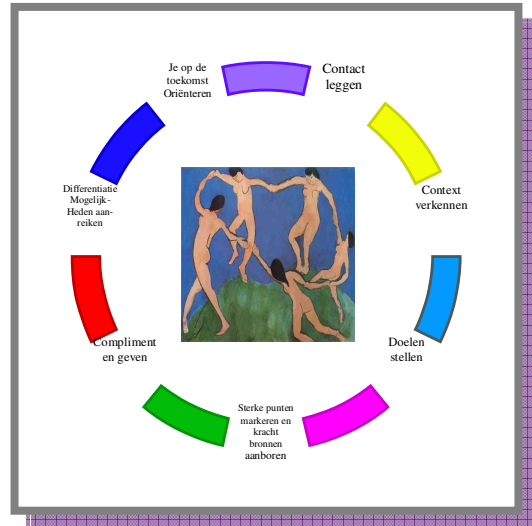
Een onderzoek naar het veranderen van een moeilijk werkbare klas naar een werkbare klas

Onderzoeksvraag

Is SVIB begeleide intervisie en oplossingsgericht werken een middel om van een moeilijk werkbare klas een werkbare klas te maken?

Subvragen

1. Wat is het belang van een werkbare klas?
2. Wat is SVIB begeleide intervisie?
3. Hoe kan er oplossingsgericht gewerkt worden?

Onderzoekscontext

Het onderzoek is uitgevoerd in een Havo/Vwo brugklas en met diverse docenten van die klas

Onderzoeksopbrengst

Dit onderzoek heeft mij het volgende opgeleverd:

- * Docenten vinden het zinvol om met elkaar te zoeken naar oplossingen in niet werkbare klassen
- * Hierdoor krijgen de docenten een gevoel van herkenning en erkenning.
- * SVIB begeleide intervisie heeft daadwerkelijk effect op het managen van een niet werkbare klas.
- * SVIB begeleide intervisie is een middel om docenten te professionaliseren.

Onderzoeksmethode & methodieken

Er is onderzocht door middel van enquêtes waarom een klas niet werkbare is. Daarnaast is School Video Interactie Analyse gebruikt als onderzoeksmiddel

Naam & contactadres:
Annelies Kort
a.kort@st-maartenscollege.nl

Introductie

Mijn professionele ontwikkeling:

In de loop van de jaren ben ik mij gaan specialiseren in individuele begeleiding van leerlingen en collega's. Naast het geven van faalangst reductietrainingen voor leerlingen begeleid ik ook nieuwe docenten op mijn school. Mijn werk als begeleider van nieuwe docenten heb ik zelf 14 jaar geleden opgezet. Was ik in het begin slechts een aanspreekpunt en een uithuilschouder, nu is deze taak langzamerhand uitgegroeid tot opleider binnen de school. Ik volgde gedurende de jaren verschillende coachopleidingen. Dit varieerde van diverse vormen van gesprekstechnieken tot Neuro Linguïstisch Programmeren.

Sinds 2008 ben ik docentcoach en is het in deze functie mijn taak om een team van docentcoaches aan te sturen, nieuwe docenten en stagiaires te begeleiden en eventueel zittende docenten te coachen. Ik maakte steeds meer gebruik van video-opnames, om aan de hand van deze videobeelden de lessen te bespreken.

Na een Video Interactie Analyse training via het bureau Kessels en Smit, merkte ik dat ik meer specifiek op schoolgebied opgeleid wilde worden in het begeleiden van collega's aan de hand van videobeelden. School Video Interactie Begeleiding (SVIB) stond daarom op mijn verlanglijstje, voornamelijk om verder te professionaliseren en omdat coaching via video begeleiding een andere manier van aanpak vereist. Afgelopen jaar kreeg ik de mogelijkheid een lerarenbeurs aan te vragen en die kans greep ik met beide handen aan om de master SEN opleiding, specialisatie SVIB te gaan volgen.

Waarom dit onderzoek?

Na 25 jaar les geven, denk je dat het wel vanzelf gaat. Niets is minder waar! Natuurlijk heb je zoveel bagage dat je bijna in iedere situatie adequaat weet te handelen. Een paar jaar geleden had ik echter een andere ervaring n.l. klas B1. Met B1 was geen land te bezeilen. Geen orde, onveiligheid voor de leerlingen, pestgedrag. Je kon geen individuele aandacht geven omdat ze achter je rug de tent afbraken. Dit was erg confronterend voor mij, na al die jaren! En er waren momenten dat ik dacht "zo wil ik niet oud worden, ik stop ermee". Vanuit de school werd er weinig gedaan, voor mijn gevoel. Toen moest ik het zelf oplossen. Op dat moment dacht ik al: "hier zouden we als school iets mee kunnen doen". Het is zo belangrijk dat we een gezamenlijke aanpak hebben, zowel voor docenten als voor de leerlingen. Omdat we in de loop van de tijd ook steeds meer zorgleerlingen erbij krijgen vanwege passend onderwijs ontstaan er meer "lastige" situaties in de lessen. Mede door de diversiteit van de problemen die de leerlingen met zich meenemen. Hierdoor kan onveiligheid voor de leerlingen ontstaan waardoor naar mijn mening de leerprestaties en het gedrag van de leerlingen problematischer worden. Met als mogelijk gevolg dat leerkrachten afhaken en hierdoor het onderwijs verlaten. Door de studiedag: "Met beeld begeleide intervisie" van Rian v. d. Wegen kreeg ik inspiratie voor het praktijkonderzoek dat ik binnen het kader van de master SEN opleiding moet uitvoeren. Zou het niet mogelijk zijn om met SVIB begeleide intervisie een moeilijke klas weer op de rails te krijgen? Hiermee zouden zowel docent als leerling gebaat zijn.

Met plezier de klas weer in!

“Soms is een vraag het beste antwoord”

Hoofdstuk 1 Onderzoeksvraag

1.1. De aanleiding om dit onderzoek te doen.

Als begeleider van nieuwe en zittende docenten merk ik vaak dat het docentschap een eenzaam beroep kan zijn. Twintig jaar geleden was het niet gewoon dat docenten over hun lesgeven spraken en het was zeker niet gewoon om bij elkaar in de klas te kijken. Als je eens voorzichtig informeerde bij een collega of hij/zij ook zo veel moeite had met een bepaalde klas, kreeg je al snel een antwoord: “Die klas? Oh nee, daar heb ik totaal geen moeite mee”. Overlevingsstrategie? Het woord *intervisie* was in het onderwijs nog niet uitgevonden.

Intervisie

Intervisie` is een vorm van deskundigheidsbevordering waarbij medewerkers een beroep doen op collega`s om mee te denken over persoon- en functiegebonden vraagstukken en knelpunten uit de eigen werksituatie.

Bron 1 Wikipedia

Onder intervisie versta ik dat docenten gezamenlijk oplossingen zoeken voor school problemen. Gelukkig is er in de laatste jaren wel wat veranderd. De lokaaldeuren staan veel meer open, letterlijk en figuurlijk, en het is toegestaan om met elkaar je onvrede over bepaalde klassen of leerlingen te uiten. Een goede ontwikkeling. Maar veel verder dan constateren dat een klas of een leerling lastig is komen we op mijn school niet altijd. Er is op dit punt nog geen duidelijk beleid, geen intervisie. Alleen de rapportvergaderingen zijn de momenten waarop collega's met elkaar over een klas spreken. Tijdens de rapportvergaderingen praten we over de cijfers maar is er meestal geen tijd voor pedagogische zaken, hooguit een plattegrond wijziging. De docent professionaliseert zich wel vakinhoudelijk maar niet op didactisch en pedagogisch gebied. Wij merken bijvoorbeeld dat, met het toenemende aantal rugzakleerlingen, de docent daar niet altijd adequaat mee om kan gaan. De oudere leraar heeft al deze aspecten (ADHD, ADD, Autisme etc.) niet in zijn opleiding gehad en bij de hedendaagse lerarenopleidingen wordt er wel aandacht aan besteed maar meer theoretisch. In verband met het huidige onderwijsbeleid denk ik dat docenten niet meer zonder collegiale consultatie of andere vormen van uitwisseling kunnen. Vanuit het Ministerie van Onderwijs is er meer aandacht voor passend onderwijs: dit wil zeggen dat in principe ieder kind met welke beperking dan ook, recht heeft op regulier onderwijs. Hierdoor is het nog belangrijker dat collega's elkaar scherp houden voor de klas. Door middel van dit onderzoek wil ik een draagvlak creëren voor School Video Interactie begeleide intervisie binnen mijn school. School Video Interactie Begeleide intervisie is een vorm van intervisie onder begeleiding van een erkende SVIB-er met behulp van videobeelden uit de eigen werksituatie. Zijn de zittende collega's bereid te kijken naar hun eigen handelen en door reflectie en samenwerking hun handelen bij te stellen? Heeft dit dan ook daadwerkelijk gevolg voor de orde en sfeer in de klas?

Ik denk het wel, want zoals Durrant al schreef: *vooropgezette ideeën van leerkrachten beïnvloeden daadwerkelijk de leerlingen.* (Durrant, M. 2001 blz.21).

1.2. Passend onderwijs:

Passend onderwijs

Passend onderwijs betekent dat elk kind onderwijs krijgt dat het beste bij zijn of haar talenten en beperkingen past. Ook de kinderen met een stoornis, ernstige ziekte of handicap. Zij kunnen extra hulp krijgen op een reguliere school of op een school voor speciaal onderwijs. Om te garanderen dat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past, wordt per 1 augustus 2012 de zorgplicht ingevoerd. Scholen en schoolbesturen worden dan verplicht te zorgen voor een passende onderwijsplek en passend onderwijs voor elke leerling.

Bron 2: Rijksoverheid

Op de website www.passendonderwijs.nl, een website van de Evaluatie en adviescommissie Passend onderwijs staat een poll: *Passend onderwijs slaagt alleen als leraren meer tijd en steun krijgen om leerlingen in de klas te helpen*. De uitkomst van deze poll is:

Eens	(819)	90.4%
Oneens	(87)	9.6%

Als ik collega's vraag wat zij vinden van de invoering van passend onderwijs, krijg ik in veel gevallen te horen: 'Het is een mooie theorie, maar in de praktijk zal het moeilijk uitvoerbaar worden.' Als ik dan doorvraag naar de gedachte achter dit antwoord, wordt vaak gezegd dat de werkdruk in het onderwijs al zo hoog is en als dan ook nog leerlingen met een beperking extra aandacht en onderwijs op maat moeten krijgen, kan dit ten koste gaan van de kwaliteit van het onderwijs voor de andere leerlingen. De uitslag van bovenstaande poll en ook de reacties van docenten geven aan hoe belangrijk het is om docenten veel meer te begeleiden in dit proces door ze te: motiveren, enthousiasmeren en professionaliseren voor het doen slagen van passend onderwijs. Passend onderwijs moet dus niet alleen 'top-down' worden ingevoerd, maar vooral 'bottom-up'. Als leraren er niet voor 100% achter staan, heeft invoering van passend onderwijs weinig kans van slagen. Begeleide intervisie met behulp van SVIB is hier een goed middel, omdat ik ervan overtuigd ben dat docenten, met de juiste begeleiding en middelen, beter in staat zijn om de individuele leerling passend onderwijs te bieden.

1.3. De huidige situatie

Op mijn school wordt er verplicht aan intervisie gedaan. Dit wil zeggen dat een aantal docenten vijf keer per jaar bij elkaar komen om allerlei zaken te bespreken. Dit kunnen praktische zaken zijn maar ook het bespreken van elkaars lesbezoeken.

Tijdens mijn intervisiebijeenkomsten "nieuwe docenten" besteden wij ook aandacht aan het lastige gedrag van leerlingen. Vooral beginnende docenten hebben hier af en toe moeite mee. Om tot haalbare oplossingen te komen voor dergelijke problemen gebruik ik de incidentmethode, een praktische methode waarbij ieder zijn eigen inbreng heeft bij de bespreking van een bepaald, vaak herkenbaar probleem. Collegiale communicatie over en weer is hier een inspiratiebron, je leert van elkaar. Daarnaast worden er bijeenkomsten georganiseerd die begeleid worden door ambulante begeleiders uit het speciaal onderwijs.

Voor de nieuwe docenten is er een begeleidingsprocedure waarin intervisie heel normaal is, maar na het eerste jaar houdt dit op. De lesbezoeken worden niet meer gedaan. Er zijn nog slechts functioneringsgesprekken. Deze functioneringsgesprekken worden voorafgegaan door een lesbezoek van de leidinggevende. Tijdens het functioneringsgesprek kan de schoolleider verbeterpunten aangeven. Door het invoeren van de functiemix (docenten hebben de mogelijkheid om naar een hogere schaal te solliciteren) worden de gesprekken in

de toekomst veranderd van functioneringsgesprekken naar ontwikkelgesprekken, waarbij docenten hun ontwikkeling laten zien.

1.4. Wat is mijn uiteindelijke doel?

Ik wil onderzoeken of docenten van een moeilijk werkbaar klas met elkaar kunnen en willen samenwerken, om met behulp van SVIB begeleide intervisie, de klas beter werkbaar te maken. Met als doel dat docenten kunnen ervaren dat zij elkaars partners zijn in het lesgeven en dat door intervisie bijeenkomsten, de docent zichzelf met behulp van de ander kan professionaliseren. Daarnaast levert dit onderzoek wellicht op hoe dit het beste bereikt kan worden, zodat er een plan van aanpak ontstaat voor moeilijk werkbaar klassen. Hieronder versta ik klassen die meer oplossingsgerichte interventies (zie 2.5) vragen van de docenten. Als aan het begin van het schooljaar blijkt dat meer dan de helft van de gemiddeld 15 docenten moeite heeft met een bepaalde klas, gaat er een standaardprocedure van start. Deze procedure begint met een enquêteformulier voor de docenten, liefst digitaal. Hieruit kan voortvloeien dat docenten met elkaar ontdekken dat ze met het zelfde probleem in een klas worstelen. Dit kan bij elke klas weer anders zijn, daarom is zo een enquête van belang. Het is de intakefase. Naar aanleiding van de uitslag wordt de hulpvraag geformuleerd. De docenten worden gevraagd mee te werken aan de met SVIB begeleide intervisie. Met de docenten die zich opgeven worden er afspraken gemaakt over wie bij wie gaat filmen. In principe hebben we over een bepaalde klas, drie keer een bijeenkomst. Er worden per bijeenkomst 3 fragmenten behandeld. De docent in kwestie bepaalt zelf welk beeld hij in wil brengen. Dit wel zoveel mogelijk in relatie tot de hulpvraag. Volgens een gestructureerd systeem en de oplossingsgerichte benadering, in het volgende hoofdstuk verder uitgelegd, is er voor ieder fragment een half uur uitgetrokken. Naar aanleiding van de intervisie vullen de docenten een formulier (zie bijlage 1) in waarin ze in het kort de bijeenkomsten vastleggen en hun doelen formuleren. Deze doelen komen in de volgende intervisiebijeenkomst weer terug. Belangrijk is dat het hele proces in niet al te lange tijd plaatsvindt. Als het proces te lang duurt, verwatert het op den duur. Een keer in de twee weken een intervisiebijeenkomst lijkt mij wenselijk, zodat na ruim zes weken het traject afgesloten kan worden.

Dus als ik mezelf de vraag stel: "Kan een docent door middel van SVIB begeleide intervisie en het oplossingsgericht werken van een moeilijk werkbaar klas een werkbaar klas maken?", moeten de volgende deelvragen voor dit onderzoek nader bekeken worden:

- 1^e Wat is een moeilijk werkbaar klas?
- 2^e Wat is een werkbaar klas en waarom moet een klas werkbaar zijn?
- 3^e Wat is SVIB en waarom SVIB begeleide intervisie?
- 4^e Wat is de rol van oplossingsgericht werken?

Hoofdstuk 2

Theoretisch onderzoek

2.1. Wat is een moeilijk werkbare klas?

Onder een moeilijk werkbare klas versta ik dat de leerlingen lastig gedrag vertonen, bijvoorbeeld doordat zij ongevraagd door de klas roepen of hun spullen vaak niet in orde hebben. Maar het kan ook een onwerkbaar situatie zijn als een meerderheid van een klas niet gemotiveerd is om te leren. Dat er geen pasklare definitie is voor een moeilijk werkbare klas komt doordat er steeds weer verschillende factoren meespelen. Leerlingen, docenten en situaties zijn steeds weer anders. Daarom heeft het meer zin om te kijken naar het antwoord op de vraag: waarom is het zo belangrijk om orde te hebben in de klas en hoe bereik je dat?

2.2. Wat is een werkbare klas en waarom moet een klas werkbaar zijn?

Kijkend naar gedrag van de leerlingen

Er is in de literatuur veel geschreven over lastige klassen en orde houden. Iedereen is het erover eens dat orde en lesgeven bij elkaar horen. Maar als je gaat zoeken naar het antwoord op de vraag: waarom is orde in de klas zo belangrijk? En: kunnen leerlingen ook wat opsteken in een ordeloze situatie?, is het aanbod minder. Er is tegenwoordig veel aandacht voor de vraag hoe de hersenen werken. Er zijn veel onderzoeken gedaan en er zijn nieuwe inzichten op het gebied van het leerproces. Daarom ben ik op zoek gegaan naar informatie over hoe de hersenen van pubers werken en kwam terecht bij het boek: *“Het puberende brein”* (Crone, 2009). Hierin beschrijft zij dat de frontale cortex, de regulator van de cognitieve vermogens nog niet volgroeid is bij adolescenten. Hierdoor is het, over het algemeen genomen, voor leerlingen moeilijker om meerdere dingen tegelijk te doen. Dus luisteren naar een instructie en tegelijkertijd afgeleid worden door onrustige medeleerlingen is bijna niet te doen. Zo geeft (Brandhof, 2004) in zijn boek *“Leer als een speer”* de tip aan leerlingen dat zij, om een optimaal leereffect te bereiken, hun omgeving zo rustig mogelijk moeten inrichten. Dus dat een leerling beter functioneert in een, voor de leerling, werkbare, rustige klas dan een moeilijk werkbare, onrustige klas, lijkt mij duidelijk.

Blijft de vraag wat is een moeilijk werkbare klas? Leerlingen kunnen lastig gedrag vertonen omdat zij zich moeilijk kunnen concentreren, maar ook kunnen zij lastig gedrag vertonen omdat zij boven of onder hun niveau werken, waardoor frustratie of verveling toeslaat. Volgens M. Delfos vinden leerlingen het leren niet het meest belangrijk. Echter het contact met leeftijdsgenoten en de ervaring dat je boven jezelf kan uitstijgen zijn de twee belangrijkste succesfactoren die de schoolcarrière in belangrijke mate beïnvloeden. Leerlingen hebben de uitdaging nodig die een ander aanbrengt. Pubers zetten hun hersenen vaak op uit omdat docenten aan het preken zijn. Zij worden hierdoor niet gestimuleerd om zelf te denken. Daarnaast zijn zij zo bezig om te ontdekken, wie zij zelf zijn. Dit proces gaat door middel van communicatie met de medeklasgenoten. Als een leerling dus niet wordt uitgedaagd gaat hij communiceren met zijn medeleerlingen. (Delfos, 2005) Als er meerdere leerlingen in deze fase zitten kan dat zeer lastig gedrag opleveren.

Kijkend naar docentengedrag

Maar ook docenten kunnen “lastig”gedrag vertonen. Onder lastig docentengedrag versta ik dat de docent het probleem constant buiten zichzelf plaatst: de leerlingen zijn lastig, de klassen te groot, de werkdruk te hoog, de methode is niet goed. Als een docent niet goed in staat is om te reflecteren in hoeverre hij/zij hier een rol kan spelen is dat lastig. En soms accepteren docenten dat een klas “lastig is”. Zie hieronder een citaat uit een artikel naar aanleiding van een onderzoek.

De lastige klas

Alle leraren waren het erover eens: «Met deze klas valt niet te werken.» De leerlingen klaptten tien minuten voor tijd de boeken dicht, gingen tussen alle lessen een sigaretje roken, kwamen «en bloc» te laat binnen, aten hun boterhammen op in de les, vergaten hun boeken en schriften, verscholen zich onder hun walkman... hopeloos! Tot wetenschappelijk onderzoekers een tijdje achteraan in de klas kwamen zitten en ontdekten wat er werkelijk aan de hand was. «De conclusie was even pijnlijk als verrassend», zeggen de onderzoekers van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum in NRC-Handelsblad. Niet de klas vertoonde gedragsproblemen maar de leraren hadden te snel geaccepteerd dat de klas haar eigen regels stelde. Als er toch les werd gegeven was dat niet omdat de leraren het wilden maar omdat de leerlingen het toestonden. Zij bepaalden wat er gebeurde en ontdekten dat ze daar heel ver in konden gaan.

Bron 3: Klasse voor leraren.

In hoeverre wordt het gedrag van een docent aangestuurd door belemmerende overtuigingen? Ons gedrag wordt aangestuurd door wat we diep van binnen, denken, vinden, en willen. Daar in onze overtuigingen ligt de oorsprong van ons gedrag, onze identiteit. Het is dus belangrijk om ook te kijken naar onze overtuigingen. (Slooter, 2009, blz 11) Soms hebben we door deze overtuigingen een bepaald oordeel over een situatie. Dit oordeel kan het kijken met een “open blik” in de weg staan. Dit kan dus een belemmerend effect hebben. Volgens Marianne den Otter (2009) kun je door met verwondering te kijken naar een situatie, spiegelen zonder oordeel. Alleen dan kunnen we voor ons zelf de vraag beantwoorden: waarom is voor mij deze klas lastig?

Ook volgens Lagerwerf & Korthage (2009), kan de docent zichzelf afvragen in hoeverre hij/zij zelf verantwoordelijk is voor het lastige gedrag van een klas. Zij gaan er allereerst vanuit dat leerlingen tijdens een boeiende les geen zin/tijd hebben om lastig te zijn. Daarnaast zien zij twee soorten situaties waarin de docent zelf de bron is van de onrust. Als eerste: de docent pakt de situatie onhandig aan waardoor er weerstand ontstaat. Bijvoorbeeld de docent geeft een slecht gemaakte toets terug aan het begin van de les, en gaat vervolgens niet in op de gestelde vragen. Als tweede: de docent laat het erbij zitten, hij/zij ziet dat het fout gaat maar laat na om de leerlingen tot de orde te roepen. De eerste situatie is door inzicht, anders handelen en reflectie met andere docenten makkelijk op te lossen. De tweede situatie is echter lastiger omdat het raakt aan de persoonlijkheidsstructuur van de docent. Daarom kan deze tweede situatie een diepere kernreflectie (Korthage, 2009) nodig hebben. Misschien voelt de docent zich niet zeker genoeg, is hij bang om niet meer aardig gevonden te worden. Dit zijn overtuigingen die belemmerend kunnen zijn om passend gedrag te kunnen ontwikkelen. Veel docenten blijven worstelen met voor hun “lastige klassen”, omdat er niet veel tijd is in het onderwijs om dit probleem adequaat en professioneel aan te pakken. Ook omdat scholen geen goed beleid hebben ten aanzien van dit probleem. Hierdoor verzuren docenten en branden op. In onderstaand overzicht wordt duidelijk gemaakt, dat het zich alleen voelen met bepaalde problemen stress oplevert.

1. Weinig overleg: veel stress

In het eerste type is er niet alleen een slechte relatie tussen de directie en de leerkrachten. Er is ook weinig overleg en weinig aandacht voor leerlingbegeleiding. Voorts constateren de onderzoekers een onevenwichtig taakbeleid en een conservatieve houding tegenover onderwijsvernieuwing. **In deze scholen geldt de politiek van de niet-beslissing: ze erkennen problemen niet of nauwelijks, ze raken niet geformuleerd en krijgen geen oplossing.** Veel leerkrachten formuleren er stressklachten. Sommigen vertonen er zelfs ernstige stressverschijnselen.

2. Weinig visie: matig stress

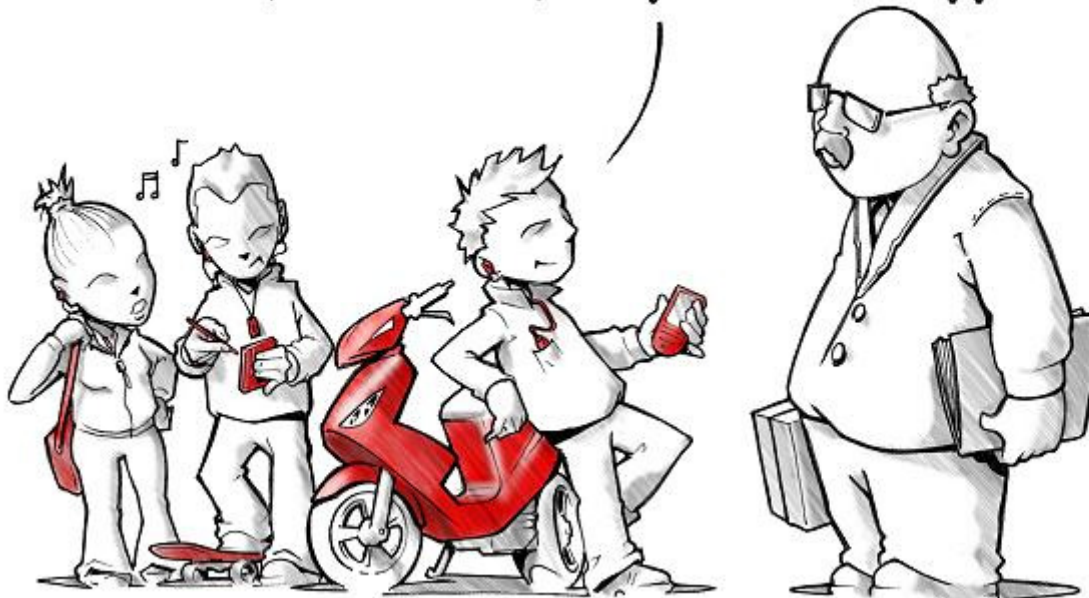
In het tweede type zijn de basisvoorwaarden om een school minimaal te laten functioneren aanwezig, maar er ontbreekt een duidelijke visie op de schoolontwikkeling en hoe de verschillende actoren daarbinnen kunnen functioneren. De meeste scholen zitten in deze middenmoot. Het valt op dat de sfeer binnen de leerkrachtengroep en de relatie tussen directie en docenten vrij goed zijn. De stressklachten zijn niet zo massaal als in de eerste categorie. De klachten hangen vaak samen met een gebrek aan duidelijkheid en ondersteuning: afspraken niet nageleefd, taken op een weinig samenhangende manier verdeeld, beslissingen ad hoc genomen

3. Overleg en visie: minder stress

En dan is er het derde type, enkele scholen met een sterk participatief en pro-actief beleid. Leerkrachten, leerlingen én ouders worden er sterk bij het beleid en de visie van de school betrokken. De overgrote meerderheid van de leerkrachten zet zich enthousiast in voor de school. De stressklachten vallen er, zeker in vergelijking met de andere twee categorieën van scholen, zeer goed mee.

Bron 4: Klasse voor leraren 85

NAAR SCHOOL...? UIT WELK TIJDPERK STAM JIJ DAN?

2.3. Wat is SVIB?

*SVIB is een methode van leerkracht/leerlingbegeleiding. Een methode die velen aanspreekt: **positief, concreet en uitgaande van de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerkracht en de leerlingen.** Een methode waarbij gebruik wordt gemaakt van de meerwaarde van heel concreet materiaal: videobeelden die met behulp van een uitgewerkt begrippenkader systematisch worden geanalyseerd.*

Bron 5: Fontys Hogeschool

De School Video Interactie Begeleiding is afgeleid van de methode Video Home Training. Video Home Training is een zeer intensieve vorm van thuishulp voor gezinnen met opvoedingsproblemen. Deze methode is vertaald voor het onderwijs om startende docenten of docenten met school-gerelateerde problemen te begeleiden. Tegenwoordig wordt het ook gebruikt voor de deskundigheidsbevordering van docenten en voor het begeleiden van leerlingen. Video Interactie Begeleiding kan in eerste instantie bedreigend overkomen omdat het kijken naar jezelf op video confronterend kan zijn. Daarom is het zeer belangrijk dat er van te voren afspraken gemaakt worden die de privacy waarborgen. Deze methode gaat te werk volgens een strak gestructureerd systeem. Het begint met een intake van de docent. Hierin wordt via het GROW model geprobeerd de situatie van de hulpvraag helder te krijgen en het uiteindelijke doel te formuleren.

Goal: Wat is het doel van dit traject?

Reality: Hoe is de situatie nu?

Option: Wat zijn de mogelijkheden?

Want: Wat heb je nodig voor dit proces?

Na het intake gesprek volgt de eerste video-opname van een les of een bepaalde situatie. Deze wordt geanalyseerd op drie handelingscategorien: didactiek, klassenmanagement en interactie. In het nagesprek worden deze beelden besproken. De SVIB-er haalt een fragment uit de video waaruit blijkt dat het handelen van de docent een positief of gewenst effect heeft op de leerlingen. Dit ligt in het verlengde van het oplossingsgericht werken, zie verderop in dit hoofdstuk. Dit fragment wordt beeld voor beeld bekeken met de docent (microanalyse). Bij microanalyse benoem je wat je ziet in termen van de basiscommunicatie. Geeft de docent een startsignaal? Heeft de docent oogcontact met de leerlingen? Benoemt de docent gewenst gedrag? Doordat de beelden concreet waarneembaar zijn en meerdere keren bekeken kunnen worden is SVIB erg effectief. De docent kan ook zelf een fragment kiezen: een fragment waar hij trots op is en een fragment waar hij nog niet tevreden over is. Er worden werkpunten geformuleerd en er wordt een nieuwe afspraak gemaakt. De SVIB-er maakt een tweede opname waarin zichtbaar moet zijn hoe de docent aan zijn werkpunt heeft gewerkt. Het daaropvolgende nagesprek verloopt volgens hetzelfde systeem. Als blijkt dat de docent zijn werkpunten niet heeft kunnen toepassen, kan de SVIB-er er proberen achter te komen waarom dit gebeurt. Wellicht moet hij/zij gaan zoeken naar belemmerende overtuigingen bij de docent. Als het nog nodig blijkt te zijn kan er een derde keer gefilmd worden. Soms komen er ook andere werkpunten tevoorschijn, dan zou er een nieuw traject gestart kunnen worden.

2.4. Waarom met SVIB begeleide intervisie?

Waarom moeilijk doen als het ook samen kan? (uitspraak Loesje)

In 2006 heeft de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) 7 competenties ontwikkeld voor de docenten. Deze stichting is in het leven geroepen om de bekwaamheidseisen van docenten duidelijker te definiëren. Niet voor niets is competentie 5 gewijd aan het samenwerken met collega's. Door de intervisie met de nieuwe docenten merk ik dat docenten zich minder eenzaam voelen. Het bespreken van elkaars problemen geeft veel saamhorigheid en vaak is het een opluchting om te zien dat andere docenten ook tegen dezelfde orde problemen aan lopen. Tijdens mijn SVIB studie ben ik in aanraking gekomen met begeleide intervisie en SVIB. Dit onderwerp sprak mij meteen aan in verband met mijn kernteam nieuwe docenten. De methode die beschreven staat in het artikel van Carla Heijkant en Rian v. d. wegen "Samenwerkend leren, begeleide intervisie en SVIB" heeft een zeer gestructureerde vorm. Deze vorm lijkt sterk op de incidentmethode en heeft als voordeel dat iedereen een probleem kan inbrengen. Alle leden kunnen hier een mening en een oplossing voor bedenken waardoor iedereen even veel inbreng heeft. Door deze strakke structuur is de kans groot dat de rode draad zichtbaar blijft en het rendement groter is en sneller bewerkstelligd wordt. Een ander voordeel is dat meerdere docenten tegelijkertijd de opgenomen les observeren zodat er een enorme tijdsbesparing is. Aangezien tijd een schaars goed is in het onderwijs is het een effectieve manier van werken. Daarnaast worden de beelden objectief op microanalyse bekeken. Door met elkaar secuur te kijken naar de interactie van de docent met de klas en hierop feed-back te geven, zorgt het ervoor dat de docent zich gesteunt voelt. Carla Heijkant en Rian v. d. Wegen beschrijven een model voor begeleide intervisie waarbij gebruikgemaakt wordt van door docenten ingebrachte beelden. Dit is goed bruikbaar.

Inventarisatie, tijdsverdeling en bespreken werkwijze

1. Formuleren van de vraag
 2. Bekijk een gedeelte van de vraag
 3. Formuleer je eerst indruk
 4. Uitwisseling van de eerste indrukken
 5. Micro analyse van het fragment
 6. Betekenisverlening van de interactie analyse
 7. Alternatieven
 8. Concrete voornemens
 9. Reflectie
- Evaluatie

Samenwerkend leren, begeleide intervisie en SVIB. Carla Heijkant en Rian v. d. Wegen

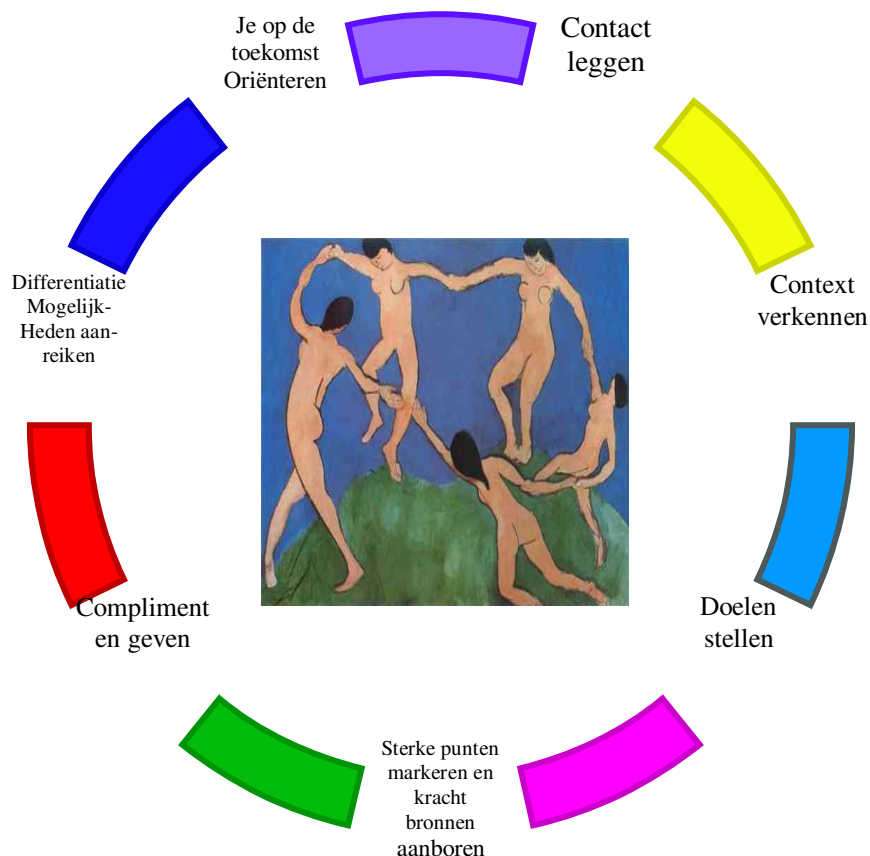
2.5. Wat is de rol van oplossingsgericht werken?

Vanuit de SVIB werken we positief en oplossingsgericht, maar waarom werkt dat?
Het oplossingsgericht werken gaat uit van drie hier onderstaande regels:

- * **Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders.**
- * **Als iets wel (of beter) werkt, doe er meer van.**
- * **Als iets blijkt te werken, leer het (van/aan) iemand anders**

Het zijn de regels die de oplossingsgerichte grondhouding aansturen (Cauffman, 2009,) Vooral in het onderwijs loop je als docent tegen probleemgedrag van leerlingen aan. Problemen die meestal niet door de docent op te lossen zijn, denk aan thuissituaties etc. Het gedrag van de docent kan bij de leerling weerstand oproepen. Hierdoor voelen docenten zich

machteloos en gaan daardoor bij de pakken neerzitten, “*de leerling wil niets of kan niets*”. Het oplossingsgericht werken kijkt daar op een andere manier naar. Het positief herkaderen van problemen is vaak het begin van de oplossing. Weerstand wil zeggen dat het contact met de leerling niet effectief is, waardoor er strijd ontstaat. (*Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders.*) Men kan zichzelf bijvoorbeeld afvragen: wat wil de ander mij vertellen als hij in de weerstand gaat? Docenten gaan niet de strijd aan met de leerling maar zoeken een manier om samen te werken in plaats van elkaar tegen te werken. Oplossingsgericht werken is een positieve manier van werken. Kijkend naar wat goed gaat in plaats van kijkend naar wat fout gaat. Er wordt gefocust op de toekomst in plaats van op het verleden. Cauffman heeft de methode verpakt in de zevenstappendans.

Afbeelding is van Henry Matisse: De dans (1910)

Samenvattend

Voor de klas staan kan een eenzaam beroep zijn. Zeker als een klas moeilijk werkbaar is. Door gebruik te maken van elkaars expertise en mogelijkheden op de manier van begeleide intervisie kan er professionele groei plaatsvinden bij de docent. Omdat de deuren in het middelbaar onderwijs, letterlijk en figuurlijk, nog niet open staan, is het belangrijk om voorzichtig te beginnen en deze begeleide intervisies positief en veilig te houden. Dit vergt een strakke gestructureerde aanpak, met een duidelijke doelstelling. De begeleide intervisie met behulp van SVIB is een bruikbaar middel hiervoor. Er kunnen meerdere mensen tegelijk een les volgen. Beelden zijn objectief te bekijken via de microanalyse en als lesgevende docent heb je niet altijd alles in de gaten en kun je nu op je gemak naar je eigen handelen

kijken. Deze manier van reflecteren biedt docenten betere mogelijkheden om van een moeilijk werkbaar klas een werkbaar klas te maken. En als een docententeam van dezelfde moeilijk werkbaar klas samen naar oplossingen zoeken, lijkt mij dat een zinvolle zaak. Uiteindelijk wordt de klas werkbaar als dit docententeam het gedrag van deze klas kan zien als een uitdaging in plaats van een last. Dat oplossingsgericht werken met elkaar hierbij als hulpmiddel gebruikt wordt, maakt het haalbaar en leuker, omdat oplossingsgericht werken van de bestaande mogelijkheden uitgaat. Het geeft een gevoel van eigenwaarde als er gekeken wordt naar wat reeds goed gaat. Hierdoor kunnen positieve veranderingen plaatsvinden.

Waarom moeilijk doen als het ook samen kan (loesje)

Hoofdstuk 3

Onderzoeksmethodologie

3.1. Wat voor een soort onderzoek is het?

Mijn onderzoek is een praktijkonderzoek: Praktijkonderzoek komt voort uit praktijkvragen, uit concrete verlegenheidsituaties in een school of instelling. De kennis die het praktijkonderzoek oplevert, dient in de eerste plaats te leiden tot kwaliteitsverbetering van die praktijksituatie. (Harinck, 2006) Dit praktijk onderzoek is een kwalitatief onderzoek bedoeld voor kwaliteitsverbetering en reflectie op mijn eigen rol in dit proces. Ik onderzoek of een relatief klein aantal docenten baat heeft bij SVIB begeleide intervisie. Deze onderzoeksvorm noemen we een casestudie, (Baarda, 2000) dit wil zeggen dat eventuele conclusies die uit de enquête komen geen geldigheid hebben voor alle klassensituaties. Iedere klas is weer anders en heeft andere problemen en daardoor andere interventies nodig. Om de beginsituatie te bepalen maak ik gebruik van een kwantitatief gestructureerde enquête. Een kwantitatief gestructureerde enquête meet exacte antwoorden.

3.2. Waarom deze klas?

Ik heb gekozen voor b4 omdat deze klas in de wandelgangen van onze school bekend staat als lastig. Docenten praten over deze klas tijdens de pauze en de mentor en afdelingsleider hebben hun handen vol aan b4. Er worden regelmatig leerlingen uit de klas gestuurd en de resultaten zijn niet geweldig. Op dit moment presteren van de 28 leerlingen, 6 leerlingen ver onder hun niveau.

Om een goed beeld te krijgen van deze klas heb ik de CITO en NIO (Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau)score bekeken samen met het advies van de basisschoolleerkracht.

3.3. Plan van onderzoek

Stap 1

Allereerst wil ik graag te weten komen hoe de docenten van b4 daadwerkelijk denken over deze klas, zodat er een gemeenschappelijke geformuleerd doel komt over wat er voor deze klas aan oplossingen nodig is. Is er een gemeenschappelijk element tijdens de lessen te vinden? Wat wordt als gezamenlijk probleem ervaren bij deze groep? Om deze gegevens te achterhalen heb ik gekozen voor een kwantitatief gestructureerde enquête (Baarda en de Goede, 2000) Dit wil zeggen dat ik een schriftelijk interview afneem met concrete positief gestelde vragen (bijlage 6). Deze vragen zijn positief gesteld omdat er dan al een herkadering plaats kan vinden (oplossingsgericht werken) dus kijken/ontdekken wat gaat er al wel goed? Daarnaast heb ik aan iedere vraag een gevoelsvraag gekoppeld. Dit om de gevoelswaarde te peilen. Iemand kan opmerken dat de klas druk binnenkomt en dat het 10 minuten duurt voordat hij/zij met de les kan beginnen, maar hij kan tegelijkertijd aangeven hier niet zo veel moeite mee te hebben. Dit kan de belangrijkheid van het probleem aangeven, maar ook de aannames die mensen over een bepaald gegeven hebben. De enquête stelt vragen over 3 dimensies van handelen van de leerkracht: klassenmanagement, interactie en didactiek. Om de interne validiteit te versterken is er voor de leerlingen van b4 ook een enquête gemaakt met dezelfde soort vragen (bijlage 5). Hierdoor krijg ik informatie over hoe zij tegen de situatie aankijken. Daarnaast is het zelfde onderzoek gedaan bij de leerlingen en docenten van b7 een vergelijkbare klas qua niveau. Deze klas staat bekend als plezierig en prettig werkbaar. Ik wil hiermee bekijken of er significante verschillen zijn in de gegevens van b4 en b7.

Stap 2:

Om tot een gemeenschappelijke probleemformulering te komen ga ik de verschillen en overeenkomsten uit de gegeven antwoorden halen. Waar hebben de meeste docenten last van? Waar hebben de meeste leerlingen last van?. Komt dit overeen of zijn er verschillen? Uit deze resultaten probeer ik onderdelen te halen waaraan gewerkt kan worden. Om zo transparant mogelijk te zijn bespreek ik deze verschillen en overeenkomsten met de afdelingsleider en de mentor.

Stap 3:

Nadat alle enquêtes afgenomen en verwerkt zijn, vraag ik aan die docenten, waarvan ik weet dat zij moeite hebben met die klas, of zij mee willen werken aan dit onderzoek. Om de intervisie bijeenkomsten effectief en gestructureerd te houden lijkt het mij van belang dat de groep niet al te groot is. In de b4 geven 15 docenten les. Als 6 of 7 docenten willen meedoen ben ik al tevreden omdat je met een grotere groep niet of nauwelijks toekomt aan microanalyse tijdens de intervisiebijeenkomsten. Vervolgens benoem ik tijdens de rapportvergadering van deze klas wat de uitkomst is van de enquête en wat de meeste docenten moeilijk en goed werkbaar vinden in deze klas. Ik leg het begrip SVIB begeleide intervisie uit en vraag of er nog andere docenten zijn die mee willen werken. Dit om iedereen de gelegenheid te geven deel te nemen aan dit project. Als blijkt dat iedereen mee wil werken lijkt het mij wijs om twee aparte intervisiegroepen te starten.

Stap 4:

Bij de docenten die mee willen werken ga ik opnames maken tijdens de les. De eerste keer vertel ik de procedure aan de docent. De docenten geven zelf aan welk uur zij mij in de klas willen hebben. Ik wil het opnemen graag zelf doen, zodat ik alvast een beeld kan krijgen over de lessituatie. Ik geef de opname aan de docenten en vraag hen er een stukje opname uit te halen waar zij het over willen hebben. Het is de bedoeling dat we twee of drie fragmenten hebben per intervisie bijeenkomst. Voordat we kijken naar de opname, stelt de docent zijn hulpvraag naar aanleiding van de opname. Hierdoor kijken de andere intervisieleden gericht en kunnen zij oplossingen bedenken voor deze hulpvraag.

Stap 5:

Voordat we met de intervisie beginnen, wijs ik op de privacy van een ieder. De docent krijgt na afloop zijn gefilmde les mee en er is geen kopie van. Verder is het belangrijk om de deelnemers er op te wijzen dat het altijd om positieve feedback gaat. Een belangrijk uitgangspunt voor deze intervisiemomenten is: wat werkt wel en waarom? Dus kijken vanuit het oplossingsgericht werken. Tijdens de intervisie krijgt iedere docent, met een ingebracht stukje opname, een half uur de tijd. De docent stelt eerst zijn hulpvraag aan de andere docenten. Zij schrijven de vraag op hun kijkwijzer (zie bijlage 2) Op deze kijkwijzer staan de basisbegrippen voor succesvolle leraarcommunicatie. Vervolgens bekijken we de opname. De docenten schrijven hun eerste indruk van de opname op de kijkwijzer en deze indrukken worden uitgewisseld. Hierna maken zij een microanalyse en proberen de docenten de kijkwijzer met de lerarencommunicatie in te vullen. Eventuele alternatieven voor andere interventies tijdens het fragment kunnen ernaast geschreven worden. Aan het eind van een half uur geeft de docent in kwestie een reflectie en formuleert concrete voornemens. De andere docenten formuleren ook wat zij van het bekijken en bespreken van deze beelden hebben geleerd.

Stap 6:

De docent voert wat hij/ zij zich heeft voorgenomen uit, dit wordt gefilmd en is weer materiaal voor de tweede intervisie bijeenkomst. “Wat gaat er beter nu” is oplossingsgericht gezien waar we naar kijken. Eventueel kunnen andere docenten nu ook een stukje film inbrengen.

Stap 7:

Tijdens de derde intervisiebijeenkomst reflecteren wij op wat het traject opgeleverd heeft. Is er daadwerkelijk een verschil met de situatie voor de intervisie? Merken de leerlingen dat ook? Wat levert het hele traject op? Voor deze laatste intervisie bijeenkomst ontwerp ik een evaluatiemodel, waarin de betrokken docenten hun mening over de intervisie kwijt kunnen (zie bijlage 4)

Stap 8:

Ik verzamel de evaluatiegegevens en bespreek deze met de mentor en de afdelingsleider. Eventueel mail ik naar alle docenten van b4 wat de begeleide intervisie heeft opgeleverd voor de klas en de deelnemende docenten.

Hoofdstuk 4 Data verzameling, analyse & interpretatie

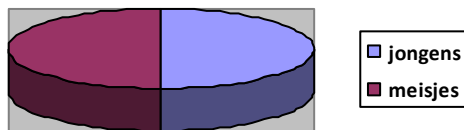
4.1. Gegevens over b4

De leerlingen van b4 en b7 hebben 15 verschillende vakken en 15 verschillende docenten.
De vakken zijn:

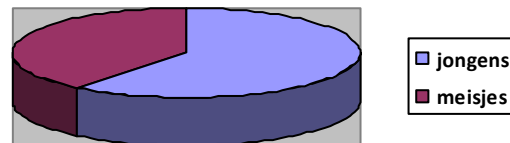
nederlands	frans	engels	wiskunde	aardrijkskunde	geschiedenis	biologie	drama
4 uur	3 uur	3 uur	4 uur	2 uur	2 uur	2 uur	1 uur

handvaardigheid	tekenen	muziek	techniek	godsdienst	gymnastiek	informatiekunde
1 uur	2 uur	1 uur	2 uur	1 uur	3 uur	1 uur

De klas b4 bestaat uit:

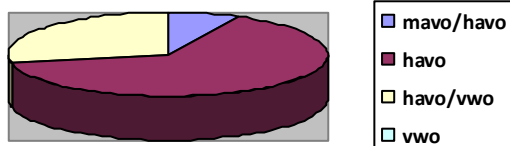
De klas b7 bestaat uit:

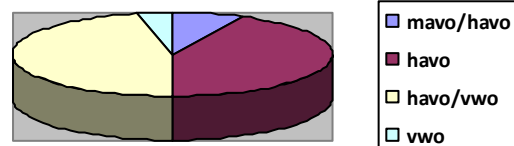
Afbeelding 1

Advies van de basisschool

b4

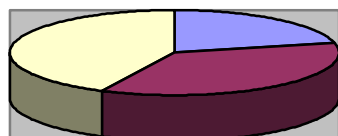
b7

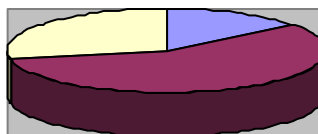
Afbeelding 2

Uitslag van Cito en NIO toetsen van de leerlingen van b4/b7:

b4

b7

Afbeelding 3

SCHOOL

**UITEINDELIJK
WORD JE
TOCH**

WIE JE ZELF BENT

Loesje

WWW.LOESJE.NL

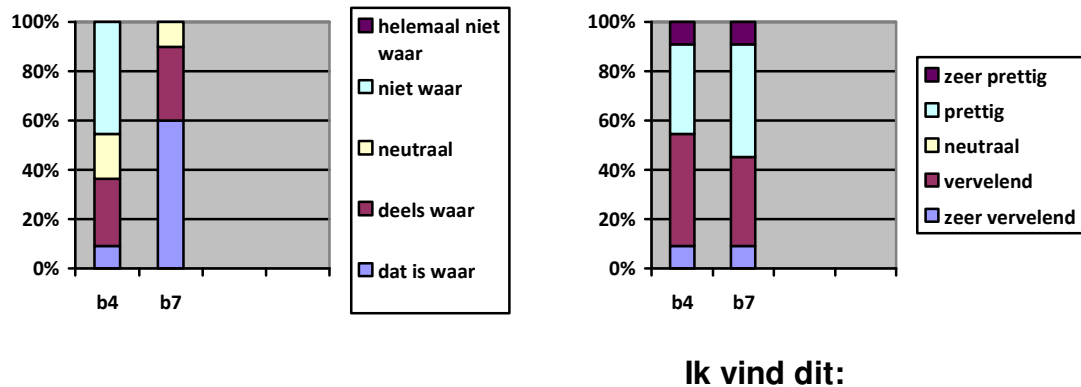
POSTBUS 1046
6801 BA ARNHEM

4.2. Interpretatie van de enquête

Ik heb de leerlingen- en docenten enquête verwerkt en in grafieken weergegeven (zie bijlage) . Er zijn vijf vragen die opvallende verschillen laten zien. Deze vijf vragen zijn uit de enquête gehaald en hieronder geplaatst met een interpretatie erbij geschreven.

Docentenvraag:

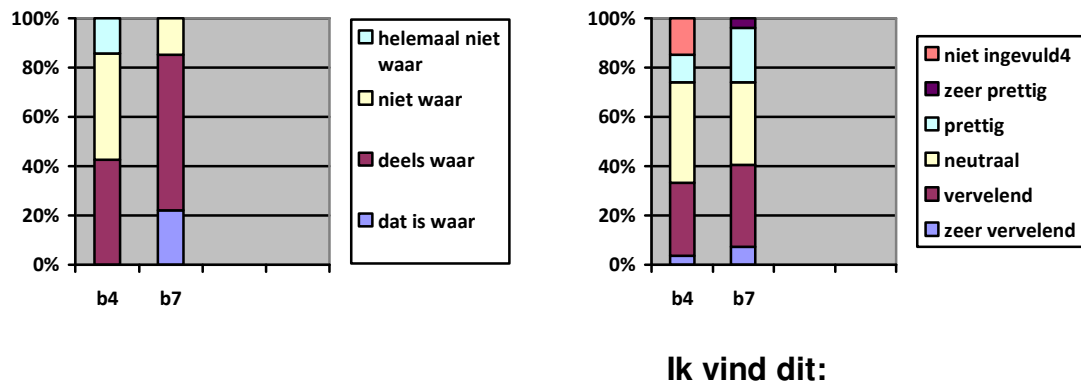
Vraag 2: Ik kan mijn les in b4/b7 op tijd beginnen.

Afbeelding 4

Leerlingenvraag:

Vraag 2: De docent kan zijn les in b4/b7 op tijd beginnen.

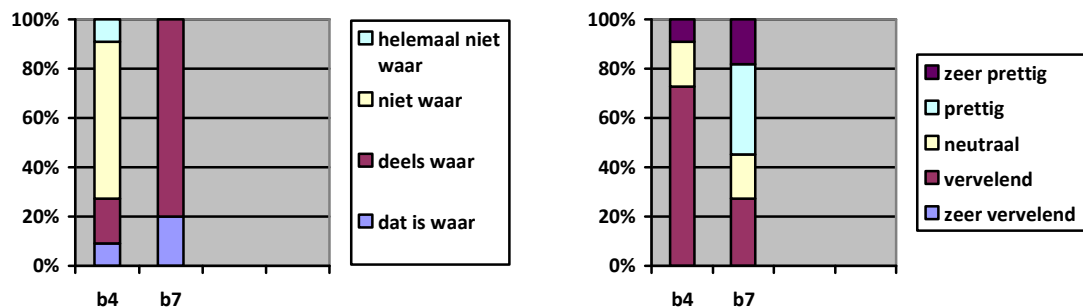

Afbeelding 5

Hier zie je een verschil tussen de docenten van b4 en b7. Ongeveer 65% van de docenten van b4 vindt dat zij niet op tijd kunnen beginnen en zij vinden dit vervelend. Bij b7 vinden alle docenten dit deels waar of waar en vindt ongeveer 60 procent dit prettig. De leerlingen van b4 beamen dat de docent niet op tijd kan beginnen en 70 % vindt dat vervelend of neutraal. De leerlingen van b7 hebben, ondanks het feit dat de docenten niet ontevreden zijn over het begin van de les, er wel een negatief oordeel over.

Docentenvraag:

Vraag 3: Ik kan de les beginnen zonder dat ik de leerlingen van b4/b7 moet aanspreken. (denk aan boeken niet bij zich etc.)

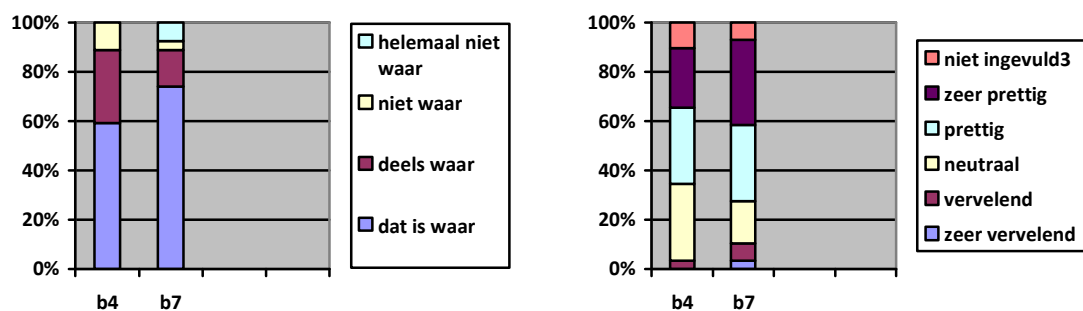

Ik vind dit:

Afbeelding 6

Leerlingenvraag:

Vraag 3: De docent hoeft mij niet te waarschuwen voordat hij gaat beginnen met zijn les. (denk aan boeken niet bij je, je jas nog aan etc.)

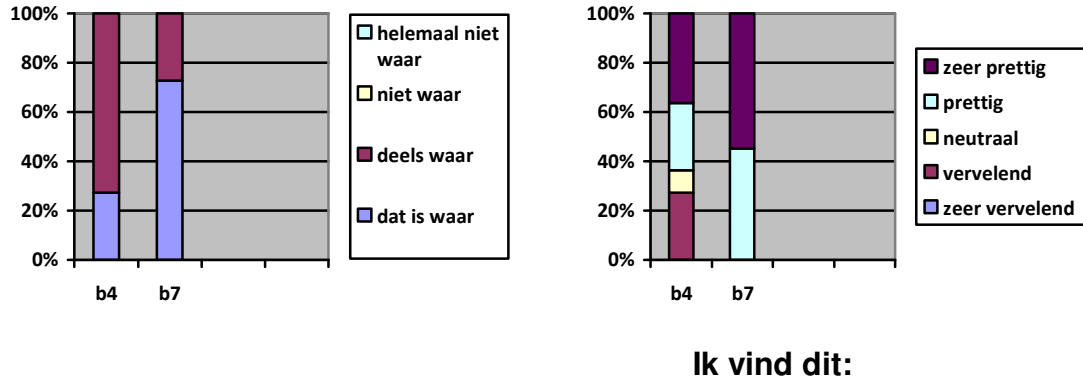
Ik vind dit:

Afbeelding 7

Hier is een duidelijk ander verwachtingspatroon zichtbaar: 85 % van de leerlingen van b4 heeft niet door dat de docenten niet op tijd met hun les kunnen starten en dat ze dit vervelend vinden. Bij b7 gaat dat meer vanzelf en hebben de docenten daar ook minder last van.

Docentenvraag:

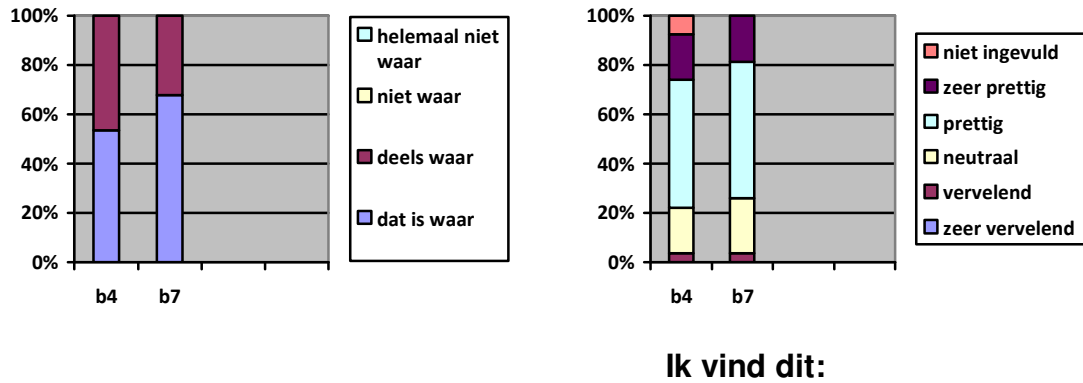
Vraag 12: Tijdens mijn instructie luisteren de leerlingen van b4/b7 naar mij.

Afbeelding 8

Leerlingenenvraag:

Vraag 12: Ik luister naar de uitleg van de docent.

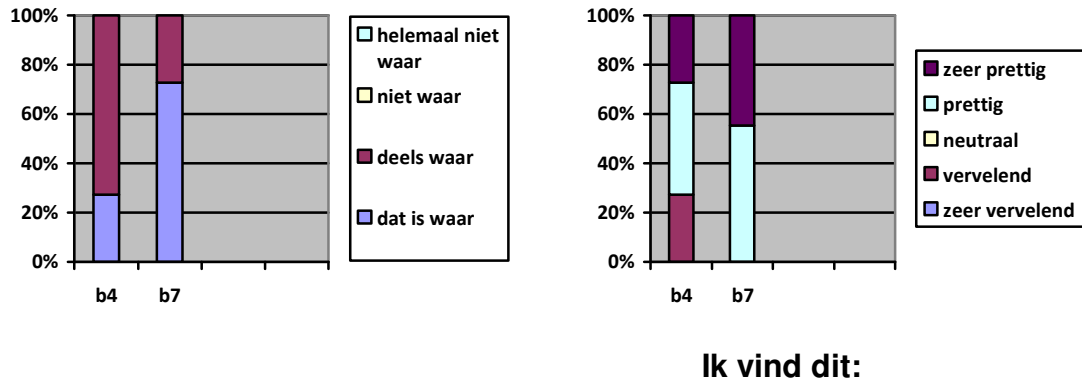

Afbeelding 9

Over het algemeen vinden de leerlingen van b4 dat ze goed luisteren naar de uitleg van de docent, de meerderheid van de docenten uit b4 vindt dat echter deels waar. Bij b7 zijn de docenten en de leerlingen over het algemeen tevreden met het luistervermogen van b7.

Docentenvraag:

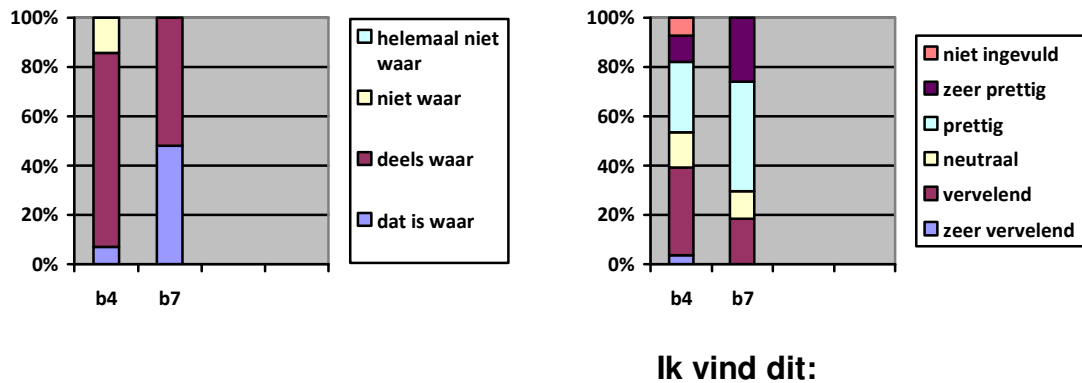
Vraag 13: Leerlingen van b4/b7 begrijpen mijn instructie.

Afbeelding 10

Leerlingenvraag:

Vraag 13: Ik begrijp de uitleg van de docent.

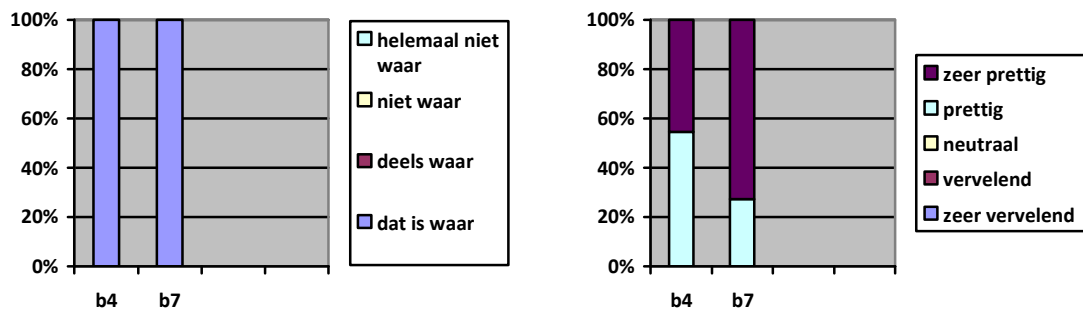

Afbeelding 11

De leerlingen van b4 hebben meer moeite met de uitleg van de docent dan de leerlingen van b7. 40 % Van de leerlingen van b4 vindt dat ook vervelend terwijl de leerlingen van b7 daar minder last van hebben. Bijna 60 % van de docenten van b4 vindt het deels waar dat de leerlingen hun uitleg begrijpen, zij zijn hier dus niet zeker van.

Docentenvraag:

Vraag 6: De leerlingen van b4 verdienen af en toe een compliment!

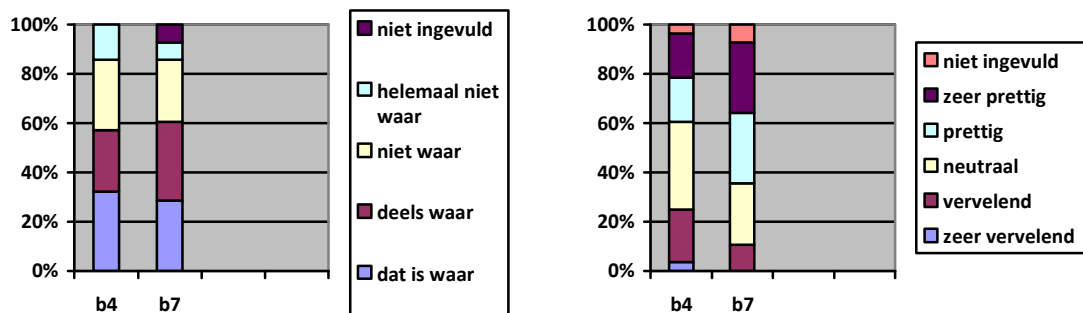

Ik vind dit:

Afbeelding 12

Leerlingenvraag:

Vraag 17: Ik krijg af en toe een compliment van de docent.

Ik vind dit:

Afbeelding 13

Dit is een opmerkelijke uitslag. De docenten denken en vinden dat ze complimenten geven aan de leerlingen aan b4, terwijl 50 % van de leerlingen van b4 dat niet zo ervaart. Opvallend is wel dat de leerlingen van b7 er ook zo over denken. Kennelijk denken de docenten wel dat ze complimenteren maar komt het niet zo over.

4.3. Conclusie:

Dat b4 een moeilijk werkbaar klas is blijkt uit het feit dat zowel docenten als leerlingen last hebben van de onrust tijdens binnenkomst en instructiemomenten. Zowel leerlingen als docenten geven aan dat zij dat vervelend vinden. Opvallend is dat de leerlingen van b4 sommige zaken anders ervaren dan de docenten. Bij b7 zitten de docenten en de leerlingen meer op een lijn. Als we van b4 een werkbaar klas willen maken moeten wij ons focussen op een andere aanpak. Een aanpak die duidelijkheid geeft aan leerlingen en docenten. Hierdoor weten zij beiden wat ze van elkaar kunnen verwachten. Kennelijk hebben deze leerlingen in deze samenstelling een nog betere en bewustere structuur nodig. Met behulp van de SVIB begeleide intervisie is er gekeken naar een andere aanpak.

4.4. De SVIB begeleide intervisie

Er zijn drie bijeenkomsten geweest. Tijdens deze bijeenkomsten is er gekeken naar opnames van 8 verschillende lessen. Er is per opname een half uur lesfragment gebruikt om tot de kern van het probleem te komen. De docent heeft zelf het stukje film uitgekozen met daarbij een bij behorende vraag. Na het bekijken van het fragment, kreeg iedere docent even de tijd om zijn eerste reactie op papier te zetten. Tijdens de eerste sessie heb ik de docenten gebruik laten maken van een kijkwijzer. Deze werd echter niet handig gevonden. Hij was te lang, aan beide kanten bedrukt en sommige begrippen waren ook niet duidelijk. Verder was het voor de deelnemers moeilijk om te kijken en te schrijven. Het was voor hen al zo bijzonder om naar lessen van collega's te kijken. Tijdens de tweede sessie is de kijkwijzer aangepast. Er staan alleen nog maar de begrippen van de interactiewijzer op (bijlage 3). De begrippen klassenmanagement en didactiek zijn er uit gehaald. Tijdens de derde sessie heb ik de deelnemers een evaluatieformulier laten invullen.

Eigenlijk was na de eerste sessie de oplossing duidelijk voor alle docenten: deze klas is een enthousiaste klas, die duidelijke structuur nodig heeft. De leerlingen waren druk en praatten door elkaar maar ze waren wel degelijk bezig met de les. Alle vragen van de docenten kwamen op hetzelfde neer:

- * *"Als ik met mijn rug naar de klas sta om iets op te schrijven maken ze er een zootje van!"*
- * *"Als ik extra dingen wil laten zien zoals skeletten e.d. kost het mij weer heel veel moeite om de leerlingen stil te krijgen".*
- * *"Tijdens het zelfstandig werken maken ze er na verloop van tijd een zootje van".*
- * *"Onrustige start van een les doordat leerlingen hun boeken in hun locker hebben laten liggen".*

Bij de lessen tekenen en Nederlands lieten de leerlingen uitstekend zien dat zij in staat zijn om zelfstandig en in rust te werken. Dit was een mooi aanknopingspunt. Vanuit het oplossingsgericht werken zijn we gaan kijken welk proces in deze lessen hieraan vooraf is gegaan. Dus: wat werkt goed in deze klas? En hoe dat dan toe te passen in je eigen lessen? Uiteindelijk zijn we tot de conclusie gekomen dat deze klas beter werkbaar wordt door nog meer gewenst gedrag te benoemen en complimenten te maken voor dat wat goed gaat!

Verder werd zichtbaar dat het gedrag van één van de leerlingen zeer 'storend' was. De leerling ging nauwelijks aan het werk en zat vaak met andere leerlingen te kletsen. Als hij aangesproken werd op zijn gedrag vertoonde hij een zeer negatief zelfbeeld. ("Ik begrijp het

niet”, “Ik kan het toch niet!”). Deze leerling is naar aanleiding van deze interviews doorverwezen naar het zorgteam. Tijdens de tweede sessie hebben we geprobeerd ons beeld van deze jongen positief te herkaderen. (oplossingsgericht werken) Met de opdracht: probeer deze leerling de komende tijd te complimenteren met wat wel goed gaat, al is het nog zo klein, zijn de docenten de lessen weer in gegaan! In het vervolgtraject zien we dat deze leerling beter meewerkt en meer aanspreekbaar is. De speciale zorg en de complimenten van de individuele docent zijn effectvol! Opvallend detail: pas bij het bekijken van de videobeelden werden de docenten op dit gedrag geattendeerd. Het was hen tijdens hun eigen lessen niet zo sterk opgevallen!

Tijdens de derde sessie hebben we een nieuwe les gezien. Daarnaast is een van de docenten voor een tweede keer gefilmd. In deze tweede, gefilmde les liet hij aangepast handelen zien. De docent in kwestie was aangenaam verrast en tevreden met het resultaat van deze les: ondanks het feit dat het hier om een laatste lesuur ging zijn de leerlingen een hele les geconcentreerd met de lesstof aan de slag gegaan. De docenten hebben feedback gegeven op wat er nu anders was aan zijn lesgeven: de docent in kwestie was veel actiever voor de klas en gaf duidelijk aan wat hij van zijn leerlingen verwachtte in deze les.

4.5. Evaluatie SVIB begeleide interview.

Het evaluatie formulier(zie bijlage 4) is door alle 7 deelnemers ingevuld.

Alle deelnemers zijn het er over eens dat deze vorm van begeleiding zeer waardevol is. Er kwamen steekwoorden naar voren als: prettig, veilig en open.

De deelnemers vonden de interviewbijeenkomsten zinvol omdat:

- *“je tips krijgt”,*
- *“je via beeld kan zien wat er gebeurt”.*
- *“het je helpt bewuster te kijken naar die dingen die goed gaan en die te cultiveren”.*
- *“je goed feedback krijgt”.*
- *“je zelf vaak niet door hebt hoe je zelf overkomt”.*

Op de vraag: ‘Is er voor jou iets veranderd in b4?, hebben alle deelnemers positief geantwoord. Op de aanvullende vraag: Wat is er dan veranderd? Kwamen zij met de volgende antwoorden:

- *“Het is voor de leerlingen duidelijk wanneer ik wil beginnen en duidelijk wat ze moeten doen”.*
- *“Ik heb een positiever beeld gekregen van de klas. Ik kan nu meer zaken anders aanpakken, wat de sfeer ten goede komt”.*
- *“Ik kijk nu nog meer naar de leerlingen als persoontjes en geef nog meer complimentjes: de sfeer is prettiger dan in het begin van het schooljaar”.*
- *“Het verschaffen van duidelijkheid is wel meer aanwezig en dat helpt”.*
- *“Het gaat beter nu”.*

De deelnemers zijn unaniem van mening dat deze vorm van begeleiding vaker ingezet kan worden op onze school. Met als aanvullingen:

- *bij lastige klassen of bij docenten waar het moeilijk gaat,*
- *omdat ik denk dat ik niet de enige ben die kan groeien door (zelf) reflectie,*
- *het goed is om naar elkaar te kijken en te zien wat werkt in de klas*
- *het geeft een direct beeld.*

De deelnemers hebben de volgende suggesties ingevuld over de manier van invoeren van begeleide intervisie op onze school:

- *start met kleine groepen*
- *iedereen twee keer filmen en een voor- en nameting doen*
- *gebruiken bij leerlingen die onderpresteren*
- *filmopname tijdens je functioneringsgesprek gebruiken*

Hoofdstuk 5

Conclusie en aanbeveling

5.1. Wat heeft dit onderzoek opgeleverd?

Vanuit de literatuur en verschillende onderzoeken naar orde en stress in het onderwijs is gebleken dat er in een klas een werkbare sfeer moet zijn. Leerlingen hebben het recht om in een rustige en veilige situatie te leren. Docenten hebben het recht om hun kennis zo optimaal mogelijk over te kunnen brengen. Uit dit onderzoek is gebleken dat door intervisiebijeenkomsten met behulp van School Video Interactie Begeleiding (SVIB) zowel de leerlingen als de docenten beter tot hun recht komen. Door collegiale feedback zijn de docenten ander gedrag gaan vertonen in de klas.

5.2. Waarom dan oplossingsgericht werken?

Wat Durrant beweert: *vooropgezette ideeën van leerkrachten beïnvloeden daadwerkelijk de leerlingen.* (Durrant, M. blz.21). is inderdaad waar. Bij het afnemen van de enquête voor de docenten begonnen sommige docenten de situatie al te relativieren. Is de hele klas eigenlijk wel de hele tijd lastig? Klopt het dat ik nooit op tijd kan beginnen? Deze relativering heeft tot gevolg dat de negatieve spiraal doorbroken wordt. De docent gaat de klas positiever benaderen. Als de docent een klas positief behandelt is de kans groter dat deze klas zich ook positief gaat gedragen. Andersom geldt hetzelfde: Negatieve benadering levert eerder negatief gedrag op. Uitgaan van het oplossingsgericht werken heeft geleid tot een veilige sfeer tijdens de bijeenkomsten. Kijken naar wat goed gaat en dat vaker doen geeft steun en is effectief. De docenten vertonen nu daadwerkelijk ander gedrag en dat heeft effect, zoals we op de beelden kunnen zien.

5.3. Waarom SVIB?

Het gebruik van de SVIB-methode speelt in dit onderzoek een belangrijke rol. Door met elkaar naar de videobeelden te kijken worden docenten zich bewust van hun gedrag en het effect ervan voor de klas. Docenten zijn verrast over de dingen die gebeuren in de klas. Ze krijgen de kans om daar in alle rust naar te kijken. Beelden kunnen stil gezet worden. Je krijgt de tijd om na te denken over je eigen handelen. Gebruik maken van een kijkwijzer met SVIB-termen zoals het benoemen van gewenst gedrag, zorgt ervoor dat de docenten dezelfde taal spreken en gericht kijken naar de beelden. Beelden bekijken op microanalyse geeft inzicht in het feit dat je met kleine stapjes veel kunt bereiken.

5.4. Waarom met SVIB begeleide intervisie?

Wat maakt het zo bijzonder om SVIB via intervisie met collega-docenten te doen en niet individuele begeleiding van een docent zoals we eigenlijk gewend zijn?

De begeleide intervisie blijkt een krachtig middel te zijn omdat de docenten met elkaar naar oplossingen zoeken voor een probleem dat zij gezamenlijk hebben. Het bevordert de sfeer in een docententeam. Iedereen wordt gehoord en iedereen is belangrijk in dit proces. De deuren van het klaslokaal zijn letterlijk open gegaan! Een docent merkte zelfs op: "deze klas werkt nu beter dan de andere klas". Dat daarnaast ook andere problemen aan het licht kunnen komen, zoals het bijzondere gedrag van een leerling is een mooie bijkomstigheid. Hierdoor kan er beter gehandeld en doorverwezen worden. Verder heeft men het als zeer prettig ervaren om deze moeilijk werkbare klas met elkaar aan te pakken. Het geeft een saamhorigheidsgevoel en een gevoel van herkenning en erkenning. Hierdoor wordt het

gevoel van 'eenzaam voor de klas' veel minder. Je bent samen bezig met oplossingen te bedenken en uit te voeren.

5.5. Aanbeveling voor de schoolleiding:

Zoals gebleken uit het voorgaande traject, is het belangrijk te weten dat docenten met een moeilijk werkbare klas, behoefte hebben om met elkaar hieraan te werken. In de huidige situatie wordt er soms een vergadering uitgeschreven waarin de docenten hun problemen kunnen uiten. Tijdens deze vergaderingen worden er afspraken gemaakt, maar hier is nooit een vervolg op. Of deze afspraken effect hebben, en of iedereen ze navolgt, is niet bekend. Daar komt bij dat wat voor de ene docent goed werkt, voor de andere docent niet het geval is. Daarom geloof ik meer in een gestructureerde aanpak van moeilijk werkbare klassen. Als er in het begin van een schooljaar blijkt dat er een moeilijk werkbare klas is, kan de met SVIB begeleide intervisie meteen van start gaan. De leerlingen en docenten vullen een enquête in. Hieruit komen eventuele knelpunten naar voren. Vervolgens wordt er een vergadering belegd met de docenten van die klas. Docenten die mee willen werken aan de SVIB begeleide intervisie worden gefilmd en de intervisies hebben plaats in ongeveer zeven weken tijd.

Zeker gezien het feit dat onze school steeds meer rugzakleerlingen binnenkrijgt, is het belangrijk om docenten hierbij te steunen. Docenten hebben behoefte om dat met elkaar te doen. Het geeft een gevoel van erkenning en herkenning.

Plan van aanpak:

- Docenten, mentor en/of afdelingsleider signaleren een moeilijk werkbare klas
- Onder de docenten en leerlingen wordt een enquête afgenomen om te achterhalen waar het probleem zit.
- De uitslag van de enquête wordt besproken met het docententeam.
- Verschillende lessituaties worden opgenomen.
- Via SVIB begeleide intervisie worden er drie bijeenkomsten gehouden.
- Tijdens deze bijeenkomsten worden twee of drie lesfragmenten besproken.
- De docenten kiezen zelf het fragment uit waarover zij feedback willen hebben naar aanleiding van een zelf geformuleerde hulpvraag.
- Tijdens de laatste bijeenkomst wordt er geëvalueerd over de opbrengst.

5.6. Wat is de opbrengst voor de school?

Voor de leerlingen:

Leerlingen kunnen het beste leren in een veilige en rustige omgeving. Het is de taak van een school om die veiligheid en rust zo goed mogelijk te realiseren. Door meer én beter aandacht te besteden aan moeilijk werkbare klassen voldoet de school aan deze plicht. Door gebruik te maken van SVIB begeleide intervisie worden de leerlingen op een zo optimaal mogelijk wijze begeleid. Daarnaast kunnen leerlingen met een rugzakje (passend onderwijs) ook beter begeleid worden omdat docenten bij het bekijken van de beelden op microanalyse een duidelijker inzicht krijgen in het gedrag en de eventuele problematiek van de individuele leerling.

Voor de docenten:

Docenten ervaren minder stress in de klas als zij zich gesteund voelen door de school. In de huidige situatie voelen docenten zich soms machteloos bij moeilijk werkbare klassen. Docenten verwijderen daardoor lastige leerlingen uit de klas. Dat dit voor beide partijen geen oplossing is moge duidelijk zijn. Door dit onderzoek is gebleken dat collegiale feedback een belangrijke rol speelt in het erkenningproces van de docent. Met elkaar zoeken naar oplossingen vermindert het eenzaamheidsgevoel. Daarnaast is het belangrijk dat docenten reflecteren op hun handelen zodat zij zich blijven professionaliseren. Gezien het feit dat alle deelnemende docenten louter positieve reacties hebben gegeven op het evaluatieformulier (zie 4.5) kan de conclusie gerechtvaardigd zijn dat deze vorm van intervisie kan rekenen op een brede steun binnen de school.

Voor de schoolleiding:

Goede docenten zorgen voor een goede school. Om docenten goed te laten functioneren is het belangrijk dat de schoolleiding oog heeft voor de docent. Een schoolleider staat achter zijn docent en zorgt ervoor dat de werkomstandigheden optimaal zijn. Hieronder versta ik ook dat docenten begeleid worden in moeilijke situaties zoals moeilijk werkbare klassen. De docent moet het gevoel hebben hierin gesteund te worden. SVIB begeleide intervisie is hier een krachtig middel voor. Dit betekent wel dat er ook nagedacht wordt over de invoering hiervan. Je mag er niet altijd van uitgaan dat docenten van moeilijk werkbare klassen bereid zijn extra tijd hierin te investeren. Gebeurt het dan op vrijwillige basis of wordt het een verplicht onderdeel van je werk? Moeten er uren voor gegeven worden of is het mogelijk dat je, door het meedoen aan SVIB begeleide intervisie, in het kader van de functiemix in aanmerking komt voor een hogere schaal? Dat er door dit onderzoek weer nieuwe mogelijkheden tot professionalisering zijn, is wel duidelijk geworden!

Met plezier de klas weer in!

**Wat aandacht krijgt groeit.
(Coachingskalender 2010)**

Hoofdstuk 6 Nawoord

Door toeval ben ik aan dit onderzoek begonnen. Toen ik mij twee jaar geleden inschreef voor de SVIB opleiding was het voor mij niet duidelijk dat hier ook een master SEN aan vast zat. Het was dan ook even slikken dat ik daar een meesterstuk voor moest schrijven. Gedurende deze twee jaren is er wel het een en ander gebeurd. Ik begrijp nu hoe je van onbewust bekwaam naar bewust onbekwaam gaat en vandaar uit naar bewust bekwaam. Soms zet het je leven op zijn kop. Toch ben ik ervan overtuigd dat dit proces nodig is om te groeien. In ieder geval was het nodig voor mij. Ik heb veel meer kijk op communicatieve processen gekregen. Daarom kan ik nu docenten op mijn school beter en effectiever begeleiden. Ik roep altijd: "ik ben een doener"! Omdat ik dacht een doener te zijn, wilde ik te snel van start gaan. Ik heb ontdekt dat het belangrijk is dat je onderzoeksvraag helemaal helder is. Ik wilde het liefst beginnen met de enquête en het filmen van de lessen. Gaandeweg begreep ik de noodzaak van een goed onderbouwd plan. Het is belangrijk om eerst te weten wat je wilt, hoe je dat gaat bereiken en op welke manier. Ik heb veel literatuur gelezen en zelfs meer dan nodig was voor het onderzoek. Met name mijn kennis over interactie en communicatie is enorm toegenomen. Mijn manier van coachen is hierdoor veel effectiever geworden. Ook merkte ik dat ik het leuk begon te vinden om te werken aan dit meesterstuk. Ik ben nieuwsgierig van aard. Het uitpluizen van enquêtes en daaraan conclusies verbinden doet een beroep op mijn creatief denken en dat geeft mij energie. Een van mijn sterke punten is verbanden leggen tussen bepaalde zaken en dat komt hier goed van pas. Verder is het ook verrassend te ontdekken dat je door eigen aannames soms een verkeerd beeld hebt van de werkelijkheid. Je gaat van te voren scenario's bedenken die nog nergens op gebaseerd zijn. Een mooi voorbeeld van een dergelijk eigen aanname is dat ik er vanuit ging dat mijn collega's geen tijd voor de intervisiebijeenkomsten vrij zouden willen maken. Tijdens de reflectiebijeenkomsten met mijn begeleider werd ik daar op gewezen. Deze bewustwording zorgt ervoor dat je goed gaat nadenken over wat je uiteindelijk wil bereiken. Eerst zeker weten en dan handelen. En wil je iets zeker weten, dan kom je daar achter door het te vragen! Ik ben er van overtuigd dat SVIB begeleidde intervisie een goed hulpmiddel is om docenten te steunen met niet werkbare klassen. Nu is het zaak de schoolleiding hiervan te overtuigen!

Ik zou graag: Antoinette, Gerard, Marja, Ciska, Marga, Lidia, Marcel, Marcus, Anouk, Ineke, Cecile, Sandra, Dennis, Marjan, Annette, Janwillem, Harald, Han, Wilma, Loes en Loek willen bedanken voor hun support en medewerking.

Literatuurlijst

- Baarda, D.B. & Goede, M.P.M (2000). *Enqueteren en gestructureerd interviewn*. Groningen: EPN.
- Brandhof, J.-W. v. (2004). *Leer als een speer*. Maastricht: Brainware.
- Cauffman, L & Dijk, van D.J. (2009) *handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Boom onderwijs
- Durrant, M. (2001). *Creatieve oplossingen bij gedragsproblemen op school*. Leuven: Garant.
- Crone, E. (2009). *Het puberende brein*. Amsterdam: Bert Bakker.
- Delfos, M.F, (2005). *Ik heb ook wat te vertellen!* Amsterdam: Uitgeverij SWP
- Heikant, C van den & Wegen, R van der (2005) *School Video Interactie Begeleiding; van meerdere kanten bekeken*. Tilburg: Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg.
- Derks, L & Hollander, J (1997) *De essenties van NLP, sleutels tot persoonlijke verandering*. Nijmegen: Servire uitgevers bv.
- Hannen, J & Wees, K v. (2007): *Het geroosterde speenvarken en andere managementparabels*. Heelsum: Orphan producties
- Korthage, F & Lagerwerf, B (2006) *Een leraar van klasse, een goede docent worden en blijven*.
- Kallenberg,T & Koster,B & Onstenk, J & Scheepsma, W.(2007) *Ontwikkeling door onderzoek, een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Lingsma, M & Boers, A (2010) *Scheur je los in 2010*. Barneveld: Nelissen
- Slooter, M (2009). *De vijf rollen van de leraar*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies
- Verstegen, R & Lodewijks, H.P.B. (2001): *Interactiewijze, Analyse en aanpak van interactiepatronen in professionele opvoedingssituaties*. Assen: Koninklijke van Gorcum.
- Whitmore, J (1995) *Succesvol coachen*. Baarn: Nelissen.

Bronnen:

- Bron 1: <http://www.wikipedia.org/wiki/Intervisie>
- Bron 2: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs
- Bron 3: www.klasse.be/leraren/archief.php?id=7666
- Bron 4: <http://www.klasse.be/leraren/archief.php?id=2146>
- Bron 5: <http://www.svib.info/watissvib.html>

Bijlagen

Bijlage 1

Verslaglegging bijeenkomsten begeleide intervisie:

Datum:

Naam	Doel van de situatie Vraag van de leraar	Wat zie je? Welke elementen van de basiscommunicatie zijn aanwezig?	Welke alternatieven zijn mogelijk? Wat herken je van jezelf? Wat wil je onthouden? Wat is je doel voor de volgende keer?

Carla Heijkant & Rian v. d. Wegen: Samenwerkend leren: Begeleide intervisie en SVIB.

Bijlage 2

Kijkwijzer: Basiscommunicatie/ analyse van de beelden.

	leidinggevende	De andere(n)
Volgen		
Ontvangen		
Beurtverdeling		
Instemmend benoemen		
Gewenst gedrag benoemen/leidinggeven		

Carla Heijkant, Coachende SVIB, van instructie naar begeleiding

Bijlage 3

Kijkwijzer: hulpmiddel om gericht te kijken naar de video-beelden

Vraag van de docent?.....

.....

Welke alternatieven zijn er volgens jou ook mogelijk?

Groot start Signaal		
Stem, mimiek Lichaamshouding		
Oogcontact		
Alertheid signalen		
Positie		
Tempo		
Eenduidige Communicatie		
Instemmend Benoemen		

Bijlage 4

Evaluatie formulier voor de SVIB begeleide intervisie.

1. Hoe heb je deze vorm van begeleiding ervaren?

.....
.....

2. Vind je deze vorm van begeleiding zinvol?

Ja, omdat.....
.....

Nee, omdat.....
.....

3 Is er voor jou iets veranderd in b4, zo ja wat?.....

.....
.....
.....

4. Zou deze vorm van begeleiding vaker ingezet kunnen worden bij ons op school?

Ja, omdat.....
.....

Nee, omdat.....
.....

5. Heb je nog suggesties over hoe wij het hier op school in zouden kunnen voeren?

.....
.....
.....
.....

Bijlage 5

Beste leerling van b4.

Hoe gaat het met b4?

Wat wij graag willen weten bij het tweede rapport is: hoe denk jij over de sfeer en de werkhouding van deze klas?

Daarom willen we graag dat je de volgende vragen zo serieus mogelijk én naar waarheid invult.

Deze vragen gelden voor al jouw lessen. Dus als je denkt: bij de ene les is dat waar, en bij de andere les is dat niet waar, vul je in **deels waar**.

Bij de “**ik vind dit.....**” vragen, gaat het om jouw persoonlijke ervaring. Bijvoorbeeld bij vraag 1: “je komt vaak rustig het lokaal binnen” en dat vind je “prettig”.

Omcirkel dan “prettig”!

En bijvoorbeeld bij vraag 17: “stel je krijgt nooit een compliment” en dat vind je “zeer vervelend”. Omcirkel dan “zeer vervelend”.

Veel succes met invullen en alvast bedankt voor je medewerking.

Vraag 1: Ik kom rustig het lokaal binnen en ga op mijn plaats zitten!

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 2: De docent kan zijn les in B4 op tijd beginnen.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 3: De docent hoeft mij niet te waarschuwen voordat hij gaat beginnen met zijn les. (denk aan boeken niet bij je, je jas nog aan etc.)

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 4: Ik ben tevreden met waar ik zit in de klas.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 5: Ik ken de regels en ik houd mij daar ook aan.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 6: Ik heb geen last van mijn medeleerlingen.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 7: Er is geen pestgedrag onder de leerlingen van B4

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 8: Na de les blijf ik wel eens praten met een docent.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 9: Ik maak en leer mijn huiswerk.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 10: Ik vind de lesstof niet moeilijk.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 11: Ik kan zelfstandig werken tijdens de les.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 12: Ik luister naar de uitleg van de docent.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 13: Ik begrijp de uitleg van de docent.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 14: Ik heb het naar mijn zin in b4

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 15: Ik kan de hoeveelheid huiswerk aan.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 16: Ik haal goede cijfers.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 17: Ik krijg af en toe een compliment van de docent.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

B4 zou nog leuker zijn als:.....

B4 zou nog betere cijfers halen als:.....

Ik zou over b4 nog het volgende kwijt willen.....

.....

Ik zou graag naar: Mavo – Havo – VWO willen (omcirkel de juiste keuze)

Dit gaat mij ook lukken: ja – nee (omcirkel de juiste keuze)

Bijlage 6

Beste docent van b4.

In het kader van mijn onderzoek: School video Interactie begeleiding, zal ik de volgende stelling gaan onderzoeken.

Kun je, met behulp van SVIB begeleide intervisie, van een “niet werkbare” klas een werkbare klas maken!

Hiervoor zou ik graag jullie hulp willen inschakelen. Kun je deze enquête zo spoedig mogelijk invullen en terugstoppen in mijn kastje.

Bij de vragen graag aankruisen wat van toepassing is. Bij de “Ik vind” vragen omcirkelen wat voor jou van toepassing is.

Vraag 1: De leerlingen van b4 komen rustig binnen en gaan op hun plaats zitten!

Dat is waar	deels waar	neutraal	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	----------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 2: Ik kan mijn les in B4 op tijd beginnen.

Dat is waar	deels waar	neutraal	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	----------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 3: Ik kan de les beginnen zonder dat ik de leerlingen van b4 moet aanspreken. (denk aan boeken niet bij zich etc.)

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 4: Ik ben tevreden met de plattegrond van b4

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 5: De leerlingen van b4 kennen mijn regels en houden zich daar ook aan.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 6: De leerlingen van b4 verdienen af en toe een compliment!

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 7: Er is geen pestgedrag onder de leerlingen van B4

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 8: Na de les blijven sommige leerlingen wel eens praten bij mijn bureau.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 9: Leerlingen doen hun huiswerk voor mijn vak.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 10: De meeste leerlingen van b4 kunnen volgens mij het leerniveau aan.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 11: De leerlingen van b4 kunnen verschillende activerende werkvormen aan. (denk aan samenwerkingsopdrachten.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 12: Tijdens mijn instructie luisteren de leerlingen van b4 naar mij.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 13: Leerlingen van b4 begrijpen mijn instructie.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Vraag 14: Ik heb contact met andere docenten van b4 over het gedrag van b4.

Dat is waar	deels waar	Niet waar	Helemaal niet waar
-------------	------------	-----------	--------------------

Ik vind dit: zeer vervelend- vervelend- kan mij niet zoveel schelen- prettig- zeer prettig

Ik zou deze klas met plezier lesgeven als:.....

.....
.....

Deze klas zou veel beter presteren als:.....

.....
.....

Ik zou over b4 nog het volgende kwijt willen.....

.....